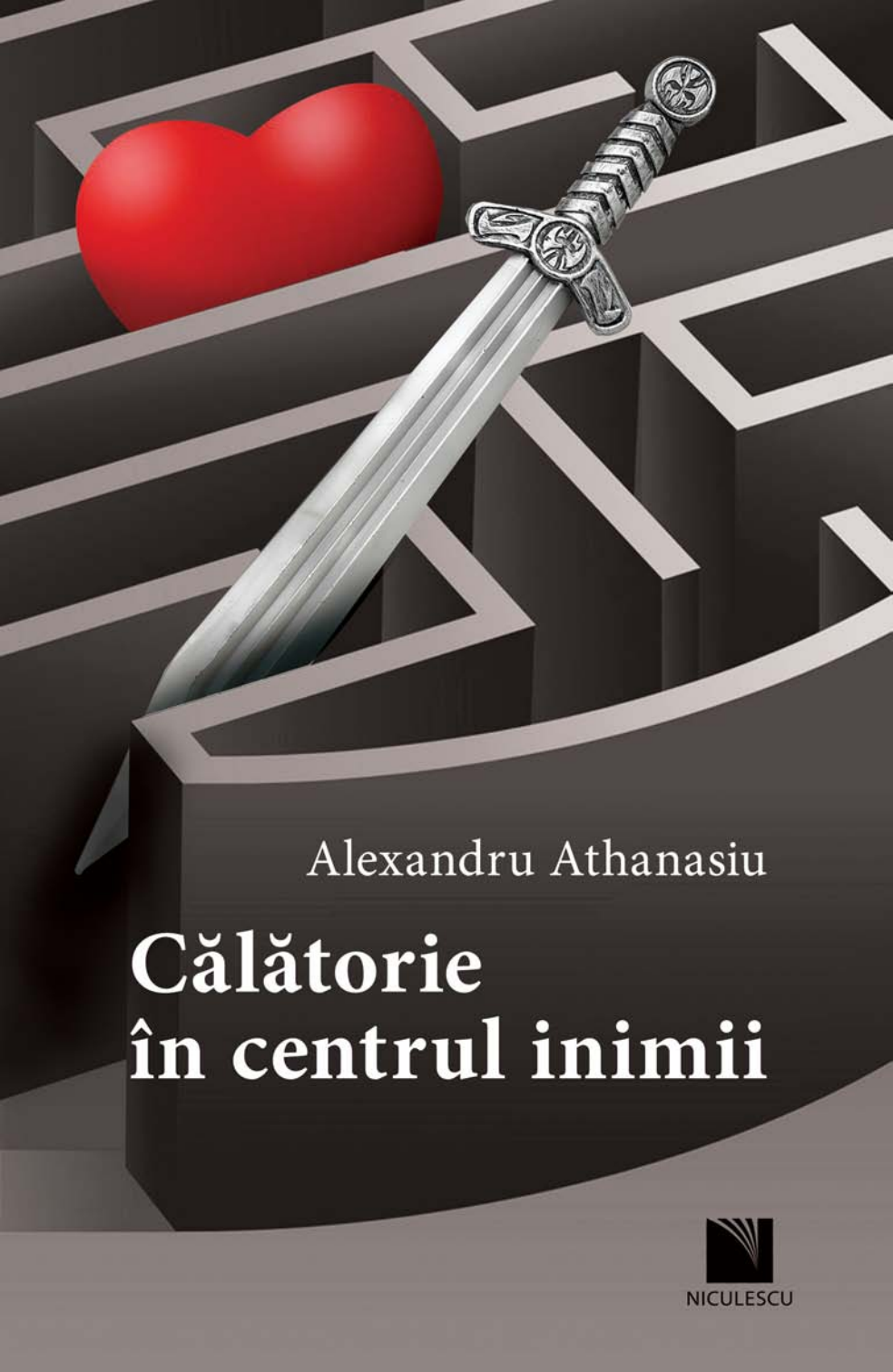

Alexandru Athanasiu

Călătorie în centrul inimii

NICULESCU

ALEXANDRU ATHANASIU

Călătorie în centrul inimii

NICULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ATHANASIU, ALEXANDRU

Călătorie în centrul inimii / Alexandru Athanasie – București:

Editura NICULESCU, 2018

ISBN 978-606-38-0250-8

821.135.1

© Editura NICULESCU, 2018

Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România

Telefon: 021 312 97 82; Fax: 021 312 97 83

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro

Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro

Comenzi telefonice: 0724 505 385, 021 312 97 82

Coperta: Carmen Lucaci

Tehnoredactor: Șerban-Alexandru Popină

Tipărit la Tipografia REAL

ISBN 978-606-38-0250-8

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.

Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial **OXFORD UNIVERSITY PRESS** în România.

E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

*Viața este o călătorie „pândită de încercări” cu obstacole
de parcurs și, obligatoriu, țintind anumite destinații
imagineate și chiar resimțite ca idealuri.*

*Viața are sau ar trebui să conțină și o combustie sentimentală,
o iubire ca formă de dedicație binelui, dar și ca stimul de
altruism, de combatere a egoismului, răul din noi, întrupat
de Minotaurul din labirintul lui Daedalus.*

*Configurarea unui labirint prin care trece firul „ariadnic”
adică al vieții trăite, ordonată de un ideal și care prin iubire
își găsește catharsis, este imaginea vieții în forma sa de luptă
și de desăvârșire.*

Călătorie în centrul inimii. Radiografia unui sentiment

M-am gândit, deseori, dacă a scrie o carte este un alibi pentru plictiseală, o vanitate, expresia unei nevoi de nestăpânit, o formă de devotament față de o idee sau, în fine, o modalitate de comunicare prin împărtășire comunitară a unui ideal sau a unor trăiri sentimentale.

Poate toate la un loc și încă ceva mai mult, parafrazându-l pe renașcentistul Pico della Mirandola – *doctor omnis scientiae et quibusdam alliis*, așa cum îi plăcea să se introducă în cercurile puterii din acea vreme; câtă infatuare prin comparație cu geniul tutelar al Renașterii, Leonardo da Vinci, care prezentându-și serviciile lui Ludovico Sforza, zis și Moro, ducele Milanului, menționa la finalul listei cu abilități profesionale faimoasa formulă „*Anche io sono pittore*”.

Mi-am închipuit cu fiecare carte scrisă în anii profesoratului în drept că gândurile transfigurate în idei și care iau forma tiparului își continuă netulburate existența, fără legătură cu „peripecțiile” de viață ale autorului, supraviețuindu-i, de regulă.

O asemenea percepție a chestiunii privind „viața” cărților mi-a fost cultivată de comparația pe care o făcea, cu mulți ani în urmă, un poet român, pe cât de adulat, pe atât de puțin înțeles, Nichita Stănescu.

Într-o conversație în care banalitatea interogației jurnalistice risca să-l „corupă” pe interlocutor cu formulări de tipul „De ce scrieți și ce vreți să transmiteți cititorilor prin poeziile dumneavoastră?” încadrabile în categoria – ce este iubirea etc. – poetul s-a salvat replicând că așa cum Alexandru Macedon își îngropa generalii armatei sale în picioare și cu o mână lăsată deasupra pământului, pentru a marca victoriile obținute și teritoriile cucerite, tot așa poeziile sale sunt semnele indelibile din cartea propriei vieți și chiar de dincolo de ea.

La o adică, finitudinea existenței umane poate fi surmontată de perenitatea spiritului ferecat în carte.

Atracția infinitului, concept pătruns în esența sa pe cale rațională doar de matematicieni ori fizicieni și împărtășit prin revelație de oamenii religioși este de cele mai multe ori resortul pentru toți cei care scriu cărți.

Desigur, unii o fac doar pentru satisfacerea propriului ego, dar ipostazierea în formă livrească a vanității nu valorează mai mult decât atenționarea unui public la care te raportezi prin lectura cărții de telefon.

Alții se îndeletnicesc cu scrisul din obligații de serviciu, de carieră, nefiind preocupați, cu precădere, de șlefuirea unui crez, de slujirea unui ideal, de împărtășirea comunitară a unei idei, ci, mai degrabă, doar pentru a fi „măsurați” conform unor criterii și standarde, într-un cuvânt pentru a demonstra că produsul lor intelectual (cartea) este valabil, așa cum se procedează și pentru produsele alimentare prin atestarea calității conform certificatelor de origine.

Pentru aceștia, cartea nu este un depozit al ideilor proprii promovate pentru a li se valida utilitatea publică și valoarea științifică sau artistică ci, doar, un vehicul necesar pentru obținerea unei poziții instituționale și a unui gir formal de prețuire conjuncturală.

În rândul celor care ilustrează această categorie de autori sunt și cei care prin furt intelectual substituie platitudinea propriei gândiri cu ideile altora pe care le-au însușit fraudulos.

În fine, sunt cărțile care transmit emoție generatoare de empatie, idei novatoare și care ne fac într-un fel părtași la creația autentică; acestor cărți le dedicăm gândurile noastre de acum.

Și, chiar, dacă am putea fi uneori de acord cu Oscar Wilde când spunea că și-a irosit geniul în conversație și talentul în scris, vrând parcă să postuleze faptul că transcrierea grafică a *logosului* ca gând consolidat prin reguli de metodă în scris este o formă de limitare a libertății gândirii, totuși cuvântul scris echilibrează libertatea de expresie ideatică cu responsabilitatea angajamentului încorporat în document (carte). De aici și formula latinească lapidară „*verba volant scripta manent*”.

O anume rigiditate a operei scrise nu este un defect ontologic ce vulnerabilizează creația, ci doar o formă de stabilitate conceptuală, de congruență logică și de afirmare a unei filiații spirituale certe.

Într-un cuvânt, este mult mai riscant, neproductiv adesea și derizoriu în ordine logică modificarea punctelor de vedere odată cuprinse într-o carte.

O anumită abordare a ideilor, o tipologie de valori cognitive, atașamentul la comandamentele morale netranzaționabile, o expresie stilistică definită și definitorie pot fi abandonate total sau parțial, dar „costurile” operațiunii la examenul cu publicul

sunt greu de evaluat și de administrat generând, cel mai adesea, o pierdere ireversibilă de încredere în autor.

Vorbind despre cărți, indiferent de tematica lor, vom observa că și dacă știința și arta cărora le sunt dedicate au reguli diferite de validare, totuși, destinația actului intelectual se subsumează adevărului, binelui și frumosului. Kalokagathia, cum denumeau vechii greci triada divină și idealul unic al demersului uman și căruia un compatriot i-a dedicat o teză de doctorat susținută la Universitatea Stanford California, Petru Comănescu, distinsul critic de artă, este autorul, din păcate astăzi oarecum uitat, al unei lucrări de căpătâi în domeniul esteticii, și nu doar.

Acestea sunt cărțile care, de regulă, rezistă la fluctuațiile gustului publicului, la nevoile sale, în permanentă schimbare sau transformare și aceasta deoarece ideile și crezurile afirmate în paginile lor au fost apropiate în așa măsură de umanitate încât chiar dacă numele autorilor a fost uitat, creația lor a devenit un fapt comun și cotidian.

Operele lui Einstein sau Newton, Gaius sau Lobachevsky, Aristotel sau Bertrand Russel, Galilei sau Confucius, Platon sau Kant, Leonardo da Vinci sau Beethoven, Paganini sau Ionesco, Dante sau Goethe au devenit fibra intelectuală și de sensibilitate a întregii umanități, iar autorii lor, aproape contopiți propriei creații, s-au transformat, cu timpul, din substantive proprii în substantive comune.

Astăzi orice examen școlar, orice probă de inginerie sau lecție de matematică ori fizică sau de filosofie încorporează în conținutul lor reguli, precepte și teoreme ale unora din cei nominalizați, ceea ce semnifică, în fapt, trecerea cunoașterii și a rezultatelor sale din „gestiunea” unei elite profesionale în reflexul public al simțului comun, *„la chose mieux répandue entre les hommes”*, cum definea Descartes simțul comun.

Când aflându-mă la Florența, rectorul Universității, profesor de fizică mi-a recitat un cânt din Divina Comedie ce începea cu faimosul vers dantesc, „*Nel mezzo del cammin di nostra vita*”, am înțeles definitiv că „*opus magnum*” – cartea adevărată este doar aceea care „*stârnește*” pasiunea oamenilor, le îndrumă viața și le călăuzește idealurile.

Mi-a fost dat să trăiesc acest sentiment de comuniune cu o operă când, de pildă, am citit una din cărțile lui George Călinescu.

În Enigma Otiliei, cartea la care mă refer, dincolo de savantele arabescuri ale unor critici literari, mai mult sau mai puțin dăruiiți în spirit, dar toți extrem de prețioși acoperind scriitura lui George Călinescu cu propriile idei despre carte și cu încercarea lor de tip filatelic de a-l îngrămădi în „clasorul” balzacian, rețin cu emoția primei lecturi două scene memorabile, care fixează în transfigurare literară perenitatea reacției umane dincolo de vremuri și de epoci.

În primul rând, ilustrarea nevoii de certitudine a tinerei Otilia – în fond, certitudinea este pilonul oricărei acțiuni umane durabile, așa cum ne învață Arhimede – care, sacrificând iubirea pentru tânărul Felix Sima alege bărbatul ce poate întruchipa și satisface o atare necesitate. Desigur, Otilia nu a luat în calcul că, uneori, bărbații, chiar la vârsta adultă se mai pot „contagia” cu „bolile” adolescenței – ideal și curaj, așa cum Papadopol o face atunci când o părăsește pentru a lupta pe front în Primul Război Mondial.

Finalul romanului pune în lumină ideea de sfârșit de epocă și chiar de timp istoric, inscripționând cu sintagma „De vânzare” casa lui Moș Costache Giurgiuveanu.

Deși era vorba de un anunț semnalând o tranzacție de drept civil, (vânzare-cumpărare, cum se numea atunci contractul care

consfințea o atare operațiune juridică, conform Codului civil Cuza; actualul Cod civil român nu folosește un nume propriu și pentru faptul că a fost născut de mai multe mame și a avut medici ginecologi mai atenți la onorariu decât la făt), el semnifica finalul unei epoci când parcă și lucrurile ce însoțiseră viața oamenilor își căutau un alt proprietar.

În fond, sintagma – de vânzare – voia să însemne că acea casă cu oamenii și întâmplările lor, așa cum îi cunoscuse Felix Sima, nu mai existau, iar ceea ce rămăsese era un bun imobil, prin definiție un *res intrapatrimonii* și care fiind în circuitul civil putea fi, oricând, tranzacționat.

Într-un alt registru, amintim aici de o operă ce a trezit, la apariție, emoția publicului prin ideea transmisă, precum și prin stimularea unui sentiment colectiv, este vorba de Hernani, piesa lui Victor Hugo, a cărei premieră în 1830 a stârnit controverse și a aprins polemici (ce bizar, în 1830 se naște primul stat, Belgia, ca rezultat al Congresului de la Viena și al sfârșitului unor imperii).

Inaugurând teza dramei moderne, ca opțiune între sentiment și rațiune (nu între sentiment și datorie, cum este cazul tragediei corneliene sau ca prevalență a sentimentului asupra rațiunii, cum au considerat-o frații Schlegel (mișcarea Sturm und Drang) a generat o abordare creativă a sensibilității publicului din epocă, a „forjat” un tip nou de comportament, chiar dacă astăzi opera lui Victor Hugo este, mai degrabă rezervată studiilor de masterat și doctorat dedicate literaturii și dramaturgiei franceze.

Toate aceste gânduri ale mele despre cărți oarecum „îmbulzite” în minte și ordonate aleatoriu în rândurile ce precedă mi-au străjuit drumul de la intenția de a împărtăși emoții, sentimente, convingeri compatrioților mei și până la decizia de a mă urca în barca acestei aventuri sau poate misiuni, reflectând la faptul

că scrisul nu este un hobby, un *five o'clock tea*, ci trebuie să poarte suferința sincerității, ardoarea efortului și obiectivul desăvârșirii spirituale.

Nu vom afirma precum „divinul” critic care își deschidea cuvântul înainte al opusului monumental dedicat Istoriei literaturii române de la origini și până în prezent scriind „această carte nu a ieșit din goluri” și încheia apoteotic „Naște și Moldova oameni” citându-l, la rândul său, pe cronicarul moldav Miron Costin, că această carte este un preaplin de adevăruri și de idei novatoare, de sentimente împărtășite de mulți compatrioți, că ea conține informații de utilitate publică sau conține dezvăluiri deosebite ridicând „cortina” de pe fapte senzaționale oculte până acum și de un interes public larg și cert.

Mi-am rânduit gândurile și m-am așezat la „ospățul” scrisului din dorința de a împărtăși cu cititorii noștri idei și sentimente pe care le-am trăit, în care am crezut și care mi-au fost „balizele” în călătoria vieții mele, călătorie care, uneori, a ieșit din recomandările „hărții”, devenind aventură.

Deseori, suntem puși în fața alegerii unui parcurs de viață, dramatică însărcinare, chiar dacă ea este, după vorbele lui Popper, expresia indelibilă a naturii umane, liberul arbitru.

Alegerea și actul prin care aceasta se materializează reprezintă, în același timp, o suferință, dar și o emancipare, chiar o bucurie.

O suferință pentru că părăsind o idee, abandonăm o stare sufletească și prin „revolta” alegerii ne căutăm un alt reazăm sufletesc, un alt fundament rațional, o altă experiență spirituală, o diferită agregare și poziționare la mediul înconjurător și la modelul comportamental societal.

În această carte este adesea vorba despre alegere, ca act de revoltă sau de obediență, ca mod de construire a destinului uman.

Este, totodată, și o excursie printre oameni și întâmplări, în care contemplarea excelenței, bucuria desăvârșirii sau, dimpotrivă, spectacolul grotesc al mizeriei condiției umane m-au găsit spectator, supporter sau, uneori, jucător.

De altfel, într-o vreme gândeam să „botez” demersul livresc „Tablouri dintr-o viață”, ca parafrază după celebra lucrare muzicală a compozitorilor Musorgski și Ravel reluată în cheia rock-ului simfonic de faimoasa trupă Emerson, Lake and Palmer (denumirea albumului în original „Pictures at an exhibitionde”, 1972).

Dintr-o anumită perspectivă, viața pare un muzeu sau doar o expoziție (adică, un muzeu cu temporalitate – durată – pre-determinată) ce adună lucruri și idei, persoane și fapte ce pot fi puse în fața fiecărei generații, pentru a le cunoaște, evalua și, eventual, aprecia pentru a se identifica cu ele și pentru a le valorifica în propria existență.

În fond, viața umană nu urmează neabătut și exclusiv „itinerariul” matricei instinctuale – supraviețuirea prin adaptare la mediu și reproducere – ci, este și un prilej mai bine sau mai rău folosit de a adera sau chiar concepe valori, principii, conduite și trăiri ce ies din „matca” nevoii cotidiene de a trăi și devin moduri de existență, convertind funcționalitatea biologică în conștiință, în spiritualitate.

Trăind empatic – în sensul magistral al termenului creat de Wolfinger când se referea la reacția încordată a publicului privind statuia discobolului lui Miron – întâlnirea cu ideile și faptele ce alcătuiesc un posibil muzeu al propriei vieți generează, neîndoios, o vibrație salutară pentru înțelegerea unui rost și chiar al unui destin.

Ne amintim că în spiritul tutelar al Eminescului în ordinea gândirii filosofice, Schopenhauer definea frumosul ca fiind ideea

încorporată în materie sensibilă. Parafrazându-l, am putea spune că prin „contagiune” cu ideea, sensibilitatea noastră o receptează și o convertește în fapt de viață spirituală sau, măcar, în dorință exprimată de transformare a banalității cotidiene a reflexului vital în excepționalitatea de trăire transcendentă, dincolo de nevoia satisfacerii materiale.

O asemenea concepție a vieții, ca pasaj pregătit sau nu în structurile sale ontice de cunoaștere poate fi în metafora muzeului formula idonee de înțelegere a propriului destin, considerând că viața noastră își găsește, în datele sale esențiale, „mostre” concludente și bune călăuze în exponatele ce îi sunt puse la dispoziție.

Este, așadar, suficient să receptăm și să urmărim valori, principii, acte și fapte umane pilduitoare pentru a ne găsi călăuze pricepute pe drumul vieții, puse la dispoziția noastră de acest muzeu al umanității, chiar dacă Leibniz ne îndemna la calm și conformism, anunțându-ne că oricum „trăim în cea mai bună lume posibilă”.

Credem, însă, că nuanța de resemnare față de destin pe care vorbele filosofului german o sugera, făcea, mai degrabă, parte din discursul unui militant politic care dorea să consolideze *statu-quo*-ul, așa cum, dimpotrivă, Jean Jacques Rousseau ne spunea ceva mai târziu că „omul este bun de la natură, dar societatea l-a corupt”.

Era în vorbele genevezului un intrigant sofism, clădit pe o temelie propagandistică bine conturată în epocă.

Angajat ferm în programul emancipării societății din vremea sa de sub regimul politic al monarhiei absolutiste franceze, în special, Rousseau în mod deliberat prezuma bunătatea umană pe care doar o societate strâmb condusă și generatoare de inegalități inadmisibile între indivizi prin privilegierea unor

clase sociale în detrimentul poporului, determina pervertirea comportamentului uman de la bonitatea sa genuină.

Rousseau „survola” cu talentul unui militant politic, faptul că omul – ca sumă de instincte – când se naște nu este nici bun, nici rău; că a fi bun este o afirmație care se verifică în conceptualitatea eticii, disciplină a filosofiei ce are în vedere construirea unui set de reguli comportamentale ierarhizate axiologic și implementate prin reguli clare și distincte.

Și, totuși, întorcându-mă în preajma propriului fir „ariadnic” pentru a găsi ieșirea din labirintul întrebării stăruitoare privind titlul cărții mele, am socotit că viața nu este epuizată rațional și sentimental doar din explorarea faptelor, conceperea actelor, aderarea la idei sau rejectarea lor.

Există pe parcursul vieții momente în care „instrumentistul” glosează pe marginea partiturii, iese din știmele cunoscute.

Poate nu întâmplător, Paganini a lăsat pentru o clipă la o parte virtuozitatea interpretării și s-a abandonat creației, intitulând, însă, opera sa cu emblematicul cuvânt *Capriccio*.

Oare să fi resimțit genialul violonist italian faptul că ieșirea sa din condiția de interpret este un act de neloialitate față de propriul angajament artistic sau, cel puțin, un gest frivol reflectat de titlul utilizat și care te împinge cu gândul la o stare pasageră, contingentă și, în orice caz, lipsită de durabilitate în timp?

Nimic din toate acestea, întrucât socotesc că emanciparea umană prin creație este un gest de curaj, pasiune și devotament și chiar dacă exprimând un orgoliu mai mult sau mai puțin ostentativ afișat reprezintă și o modalitate extremă de afirmare a nevoii de nemurire.

Întotdeauna am asociat creația și cu o formă de exprimare a nemuririi și păstrând în minte celebrul vers al lui Lucretius

Carus „*Et, quasi cursores, vitae lampada tradunt*”, care dădea nimbul nemuririi ştafetei vieţii biologice, am considerat actul de creaţie intelectuală drept modalitatea magistrală de ieşire din cadrul temporalităţii individuale şi de trecere în cel al durabilităţii umanităţii.

„Pipăind” cu grijă echivocul pe care se aşază deseori ideea – reproducând într-un fel procesul ontologic ce o zămisleşte şi chiar dacă ambiguitatea este o marcă înregistrată a intelectualităţii ca act în acţiune cum ne îndeamnă să considerăm Tudor Vianu – am socotit mai plauzibil demersului meu ca titlul cărţii să fie „Călătorie în centrul inimii”, întrucât el reflectă cu o doză de aproximare acceptabilă suma ideilor şi sentimentelor pe care le-am exersat şi resimţit pe timpul scrierii sale.

Desigur, sare în ochi similitudinea cu titlul romanului lui Jules Verne („Călătorie în centrul pământului”) dar aici se epuizează asemănarea. În concret, am apreciat că orice creaţie reprezintă o călătorie, aşa cum aceasta este definită prin: destinaţie, traseu, mod de deplasare etc.

În plus, orice călătorie are ca punct de aplicaţie o motivaţie, un moment de început şi care îi dă „contur” voliţional şi acţional. De ce plec? Pentru ce plec? Unde doresc să ajung? Ce obţin odată ajuns la destinaţie?

Sunt întrebări pe care orice călător şi le pune şi cărora le răspunde din chiar momentul plecării.

Această carte ilustrează un drum, cu trăirile, sentimentele, ideile şi opiniile adunate pe măsura parcurgerii lui şi pe care călătorul, ca autor, totodată al său, l-a închipuit ca rezultat al propriei voinţe, dar şi ca produs al unei cauzalităţi exterioare propriului demers.

Pe acest itinerariu alcătuit din dorințe „tulburate” de speranțe, din reprezentări reale sau false ale propriilor nevoi și aspirații, am pus în „bagajul” meu trăiri și convingeri pe care le-am considerat utile pentru a ajunge la destinație.

Considerând că trecerea timpului spiritual și biologic, în general, a vieții, trebuie să „ferece” între „copertile” certitudinii existenței noastre, ca formă de împlinire a unei idei, am dedicat această carte unui dialog cu mine însumi, dar și cu cei care o vor citi, pentru a stabili dacă viața mea a fost sau nu drumul pe care s-a desăvârșit o idee sau doar calea pe care s-a mărturisit un fapt biologic.

„Călătorie în centrul inimii” vrea să însemne și să transmită publicului că alegerea acestui titlu mi-a fost inspirată și de aforismul lui Blaise Pascal, *„Le cœur a ses raisons que la raison ne connaît pas”* și am socotit că sentimentul simbolizat de inimă este o altă formă de rațiune sau, mai exact, o altă modalitate în care spiritualitatea umană „construiește” lumea și, totodată, se autodefineste.

Urmând cursul existenței umane, atât la scara individului, cât și la aceea a comunităților celor mai mari, popoare, elementul afectiv – sentimental a fost „praful de pușcă” al conflictelor globale din vechime sau din contemporaneitate. Să ne amintim doar de războiul troian și de versul emblematic al Iliadei cu care se deschide epopeea, „Cântă, zeiță, mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul” – în traducerea magistrală a lui Homer de către George Murnu – sau declanșarea Marelui Război – Primul Război Mondial, ca urmare a atentatului de la Sarajevo.

În ambele cazuri, emoția și oglindirea afectivă a situației au generat actul de ostilitate diplomatică, continuat în forma unui conflict armat.

Tot astfel cum umilirea națiunii germane prin condițiile păcii de la Versailles a pregătit un fond apercceptiv sensibil din punct de vedere emoțional, sentimental pentru orchestrarea propagandei național socialiste și instaurarea celui de-al treilea Reich.

Și tot un sentiment – iubirea regelui Eduard al VIII-lea pentru doamna Simpson – a schimbat linia dinastică în Marea Britanie.

Exemplele sunt numeroase, tot atâtea poate cât societatea umană în forme documentate de organizare comunitară numără, dar ceea ce dorim prin titlul cărții noastre este de a mărturisi, o dată în plus, că orice idee, cât de structurată de cunoștințe obținute pe cale științifică, prin operaționalizarea regulilor clare și distincte de sorginte metodologică, evident carteziană, are în spatele său o determinare sentimentală, căci dacă adevărul este întotdeauna relativ iar ambiguitatea, îndoiala îl sapă, mereu la temelie, sentimentul este întotdeauna piatra unghiulară durabilă și certă a construcțiilor ideatice solide.

Descoperirea Americilor, pariul lui Columb cu epoca sa, bazat pe teoria pământului rotund și în mișcare de revoluție față de soare, teză combătută de scolastici adoratori ai lui Aristotel și Ptolemeu s-a materializat doar prin credință, adică sentiment pus în slujba unei idei pe care genovezul și-a întemeiat convingerile și entuziasmul la plecarea în voiajul cu cele trei nave. Numai susținut de un sentiment puternic a convins-o pe Isabela de Castilia, regina noului regat al Spaniei (Castilia și Aragon) să-i finanțeze călătoria și care, în timp, a transformat Spania pentru o perioadă într-un fel de bursă a aurului pentru epoca renescentistă în toată lumea europeană.

Că aurul Americilor a fost irosit în războaiele pierdute de Coroana Spaniolă, ce au răpit posibilitatea Regatului de a valorifica o asemenea bogăție în folosul poporului și dezvoltării țării rămâne

un regret al posterității spaniole, așa cum îl clamează Salvador de Madariaga când vorbește de Imperiul eșuat.

Cazul spaniol din epocă ilustrează fidel teza că „rațiunea inimii” este poate singurul „combustibil” apt să genereze optimism existențial atunci când inteligența, ca expresie a rațiunii pure sau practice în varianta kantiană, a individului ori a comunității, își ia pauze de masă sau lungi vacanțe pentru *loisir*, cum a fost cazul și în trecut, dar și astăzi, mărturisind o neputință manifestă în a oferi un proiect de dezvoltare autentică societății umane.

Având de ales între securitatea împotriva terorii și drepturile fundamentale ale omului, multiculturalitate și specific național, lumea de astăzi este împinsă spre a îmbrățișa modelele de combatere a terorii, abandonând treptat dar sigur solidaritatea, multiculturalitatea, rațiunile înalte de stat substituindu-se rapid și complet drepturilor fundamentale ale omului.

Această opțiune, mai mult indusă decât apropiată prin voință liber exprimată, va aliena spiritual încet, dar sigur, comunitățile umane, inoculând frica față de instituțiile oculte și de forță ale statului.

În numele rațiunii de stat și a ordinii publice, concept pe care André Siegfried (faimos profesor de drept public la Sorbona în perioada interbelică) îl considera nedefinibil în formă afirmativă, obișnuind să spună studenților săi doar ce nu este ordine publică, orice manifestare neagreată de establishment va fi evaluată ca aducând atingere acestor obiective, generând sancționarea *de plano* a autorilor manifestării.

De aceea, „Călătorie în centrul inimii” nu este doar un manifest, un strigăt de tipul celui ilustrat în tabloul lui Munch, prin care a fost lansat curentul expresionist în pictură, ci și o încercare de a vorbi în numele propriilor sentimente și, mai puțin sau

deloc, în numele conceptelor la modă – competitivitate, economicitate, globalizarea piețelor, mondializarea economiilor – deseori instrumentalizate de decidenții publici: politicieni, înalți funcționari, oameni de afaceri în propriul interes și fără o legătură cu o convingere profundă.

Raportându-ne la idolii zilei de astăzi, am putea spune că noua religie a globalizării a împărțit lumea într-o masă substanțială de credincioși care se roagă la un zeu pe care nu îl cunoaște și puținii preoți care îl știu pe zeu, dar nu cred în el.

Este și acesta un motiv pentru care l-am ales drept călăuză pe Pascal, pentru că și în epoca sa raționalismul cartezian încerca și reușea, uneori, să devină un *passee partout*, un panaceu pentru orice problemă, „ecuația” raționalității fiind medicamentul potrivit pentru combaterea oricărei boli de gândire ori simțire.

Într-un secol în care raționalismul nu reprezenta doar o metodă *princeps* de promovare a soluțiilor de progres social, de ameliorare a vieții oamenilor, ci și un instrument cu un pronunțat caracter propagandistic, în slujba ideilor Revoluției franceze – în numele așa zisei zeițe a Rațiunii au fost ghilotinați zeci de mii de oameni – Pascal a intuit asimetria pe care o inducea în societatea franceză raționalismul dus la extremă, prin abandonarea totală a sensibilității individului, ca ponderator al regulilor de gândire.

Abstracțiunea gândirii, transformată în program de acțiune de tip rațional reprezenta forma perfectă de deresponsabilizare a individului de propria vinovăție, întemeind și justificând chiar crima ca rezultat al conformării la o abstracțiune – rațiunea.

De altfel, supralicitarea rațiunii, ca factor coagulant al agregării sociale nu se verifică nici din perspectivă istorică, întrucât este argumentat și acceptat punctul de vedere al lui Hobbes, după care socializarea umană, prin constituirea de comunități,

nu a fost rezultatul legic al unui calcul rațional, ci expresia categorică a unui sentiment, frica de moarte. Limitarea autoimpusă a libertății individului prin conviețuire comunitară este reflectarea la nivelul conștiinței umane a identificării unui mediu împotriva acestei temeri.

Așadar, frica și nu rațiunea îi determină pe oameni să trăiască împreună.

Apologia (apărarea) sentimentului ca formă de transmitere mediată a acestor gânduri este pentru mine o datorie pe care am sedimentat-o cu trecerea vremii și vremurilor și pe care am socotit-o vrednică a fi împărtășită cu acei contemporani ai mei care doresc să o afle.

În fond, trăirile noastre, validate sau invalidate de viață nu sunt rodul unui solipsism de fațadă „împachetat” în folia snobismului ci, dimpotrivă, sunt rezultatul confruntării, asocierii, chiar coliziunii cu trăirile celor din jur, viața noastră fiind, în parte, și o operă colectivă, lucru susținut cu bun temei de sociologi pe care, prea adesea, îi confundăm în România cu „sondorii” de opinie.

Iată, deci, motivele încă neanunțate în detaliu ale acestei cărți, despre călătoria în centrul inimii, acolo unde se plămădește zilnic, cu talent sau nu, cu pricepere sau nu, cu abnegație sau din reflex, ținta voinței și dorinței noastre și pe care o mărturisim lumii din jurul nostru pentru a uita pe moment că „barcagiul” lui Hades după ce ne-a rupt biletele de călătorie urmează să ne invite în barcă.

Poetul austriac Rainer Maria Rilke, într-o poezie memorabilă, tradusă și nu „trădată” de Lucian Blaga, ne spune că din momentul nașterii moartea râde de noi, începând astfel lucrarea sa și poate de aceea simțim câteodată nevoia de a ne descrie stările, trăirile și raționamentele în timpul scurt, dar unic al acestei călătorii.

Sfinxul

Dacă am fi puși să definim cultura europeană din vechime și până astăzi cu un singur cuvânt, poate am fi tentați să pronunțăm, desigur, din numeroase variante, cuvântul *interogație*.

Într-adevăr, de la vechii greci și până la știința și filosofia modernă, cultura europeană și-a întemeiat demersul argumentativ pornind de la întrebare, întrebarea ca stimul de neînlocuit în procesul cunoașterii, ca model de acțiune și definire antropomorfică.

Ce ar fi omul dacă ar fi „părăsit” de exercițiul întrebării, singura alternativă existențială care îi dă accesul la adevăr sau, cel puțin, posibilitatea găsirii lui.

Când Platon afirmă că toți cunoaștem Teoria lui Pitagora, dar nu ajungem la rezultatul cerut decât dacă ni se pun întrebările potrivite (*Phaidon* sau *Despre suflet*), el ne îndeamnă nu doar să acceptăm și să susținem teza reminiscenței pe care o invoca în faimosul exemplu, ci și fundamentarea procesului cunoașterii pe întrebare ca metodă, ca interogație aflată sub tutela unor reguli (așa cum, mult mai târziu, dar în același „diapazon”

epistemologic postula Descartes vorbind de ideile clare și distincte, ca rezultat al aplicării metodei dubiului bazată pe interogație).

Desigur că interogația devine, cu timpul, prin raportare la un referențial cultural definit și consistent, nu doar expresia curiozității – ca modalitate de informare superficială și stimulată conjunctural – ci, o metodă de cunoaștere reglată în formule paradigmatiche, conținând valori explicit avansate și promovate, precum și mecanisme de operaționalizare a acestora, măsurabile și, deci, cuantificabile.

În alte cuvinte, interogația reprezintă o întrebare care este modelată de reguli certe, prin intermediul cărora se accesează domenii noi de cunoaștere și nu, doar, se obține împosedarea cu simple informații.

Dacă întrebarea are ca scop doar aflarea unei informații, în schimb interogația implică un demers cognitiv cu finalitate cristalizată (obiectivată prin scop) și validată de un program acțional pe care răspunsul (rezultatul) l-ar declanșa.

Pe scurt, întrebarea are drept scop lămurirea (clarificarea) unei situații, iar interogația are ca obiectiv descoperirea științifică.

Descoperirea este rezultatul final al procesului de cunoaștere și care are ca punct de aplicație interogația.

Or, cum prin cunoaștere subiectul cercetător (omul) identifică rațiunile interne și externe ale existenței sale (legile universului și legile conștiinței, numite în metafora kantiană „bolta înstelată deasupra noastră și legea morală din noi”), revine interogației rolul declanșator al procesului cunoașterii și, totodată, o consacră ca imagine fondatoare a esenței umanității, care desprinsă din prizonieratul instinctului biologic (supraviețuirea și perpetuarea speciei) își câștigă prin cunoaștere un

arhetip existențial definitoriu și face din aflarea adevărului legic nu doar un program epistemologic, ci unul ontologic (existența umană este fundamentată pe cunoașterea adevărului și doar prin relația cu acesta se definește ca atare).

Interogația, ca și liberul arbitru, „ampretează” irevocabil umanitatea, îmbinând mecanismele vitale de tip metabolic cu autorefectarea conștiinței în procesul de cunoaștere și autocunoaștere.

Întreaga cultură a umanității, iar Europa antică este un exemplu notabil, și-a făcut din interogație sursa inepuizabilă a punerii în mișcare a ideii și de construire argumentativă a „teoremelor” existenței umane.

Dar dincolo de misiunea sa fondatoare în procesul cunoașterii, interogația în sine îndeplinește și o funcție cvasi ritualică, având darul de a despărți pe cei care o exersează cotidian ca mod de cunoaștere (slujitorii credinței în adevăr cunoscut) și cei care acceptă și receptează doar răspunsurile primite de la alții („agnosticii”).

Pe temeiul acestei distincții, inițial formalizarea interogației aparținea doar celor pregătiți în acest scop, constituindu-se un adevărat sacerdoțiu al acestui ritual.

Odată cu secularizarea cunoașterii (accesul liber și nediscriminat la procesul de cercetare), interogația a „coborât” din amvonul bazilical – monopol recunoscut inițial sacerdoțiului religios – în zonele decizionale și acționale ale unor corpuri profesionale ce s-au substituit, cel puțin în parte, puterii transcendente.

Locul preotului, ca și al interogației de natură a provoca revelația – formă de cunoaștere a adevărului transcendent de sorginte religioasă – a fost luat de elitele conducătoare ale diverselor puteri ale statului.

Acest proces cu efecte economice, politice, dar și marcant culturale a generat reforme profunde cu efecte cvasi ireversibile în conduita și în sistemul de valori ale umanității.

Mai concret, sensibilitatea culturală a ființei umane – ca modalitate de aglutinare a unei multitudini de comandamente morale, reguli estetice, principii de funcționare societală și norme de comportare obligatorii (reguli de drept) etc. – a fost radical afectată și „asediată” de o nouă scară de valori, ca și de principii de existență radical diferite.

Oricum, însă, înainte de a descrie acest nou tablou al societății noastre, vom mai stărui asupra rolului în societate al interogației, ca și în privința celor îndreptățiți să o utilizeze.

În antichitatea greacă, așa cum este simbolistic prezentată prin transfigurare metodologică, Sfinxul nu doar exersează interogația pentru a hotărî asupra vieții și morții celor întrebați, ci și ca formă de exercitare a puterii absolute.

Sfinxul nu este doar cel care interogând asigură calea spre adevăr a omului, ci este și titularul puterii absolute, având un fel de *jus vitae necisque* (acest drept de viață și de moarte era recunoscut după legea romană cetățenilor romani asupra sclavilor).

Așadar, Sfinxul simbolizează nu doar calea de aflare a adevărului, prin utilizarea interogației ca metodă, ca itinerariu al gândului transfigurat treptat în idee, ci și puterea letală a celui care deține un adevăr asupra căruia a instituit propriul monopol.

În parabola poveștii Sfinxului se poate identifica și un alt înțeles complementar celor deja amintite și anume faptul că adevărul confiscat și neîmpărtășit cu ceilalți devine din instrumentul emancipării umane prin cunoaștere, un mijloc de stăpânire prin teroare a indivizilor.

Sfinxul utilizează cunoașterea nu pentru a o răspândi către cei ignorați, ci și pentru că prin intermediul ei, al cunoașterii, să se înstăpânească asupra destinelor oamenilor.

De aici pornește drumul în istoria gândirii umane, atunci când avem a decide dacă luarea în posesiune a cunoașterii, precum și a regulilor de acces la ea reprezintă un ritual doar pentru cei inițiați sau cunoașterea, ca bun public, trebuie pusă la dispoziția tuturor în formulele sistemului de educație.

Răspunsul la această întrebare a „tulburat” îndelung societatea umană și nici astăzi nu putem afirma necondiționat că avem de-a face cu o democratizare absolută a cunoașterii; în sensul unui acces nerestricționat și complet la formarea și diseminarea cunoștințelor, la deținerea adevărului etc.

În „penumbra” generată de ocultarea adevărului și de instrumentarea cunoașterii se regăsesc urmele consistente ale mitului Sfinxului, ca formulă de stăpânire absolută, discreționară a oamenilor, prin monopolizarea științei și prin confiscarea adevărului.

„Încalzirea” cunoașterii în corpurile profesionale decizionale în organizarea societății a fost procedeul îndelung folosit pentru a ține departe de cunoaștere „vulgar” și chiar de a-l împiedica să cunoască acel adevăr creat de un establishment cvasi-ocult și atotputernic. Dimensiunea elitistă încorporată în mecanismele constitutive ale acestor slujitori ritualici, autoprolamați ca unici depozitari ai adevărului, a fost întotdeauna persuasiv sugerată și chiar brutal afirmată.

„Panoramând” succint evoluția cunoașterii, ca și a teoriei adevărului în formula sa revelată, ca adevăr religios, sau în formula validării experimental-rațională, ca adevăr științific, vom observa constituirea „lăcașurilor” ca formule de depozitare a rezultatelor

cunoașterii, unde anumite organizații religioase sau laice din societate au dezvoltat procese cognitive, ocultând adevărul accesat prin pârgii de putere.

Într-o radiografiere a situației de fapt, putem observa că de pe timpul mănăstirilor dominicane și franciscane până la iezuiți, la alchimiști, la ilumiști și utopici, la futurologi, cunoașterea a fost, de cele mai multe ori, un monopol și o putere.

Un monopol recunoscut mai multor categorii de profesii, în sens general, prelați, filosofi, fizicieni, bancheri, magistrați, medici etc. și o putere necontrolată din exteriorul acestor corpuri profesionale pentru activitatea desfășurată, inclusiv pentru managementul cunoașterii și cunoștințelor.

Această formulă care a traversat secolele poate fi sintetizată în sintagma „doar noi știm ce este bine” pentru că adevărul este de partea noastră sau „noi știm și de aceea trebuie să ne ascultați și să ne urmați”.

O asemenea distribuție de roluri în societate a avut ca punct de aplicație un tip de conduită și o anumită formă de exercitare a cunoașterii.

Modelul Sfinxului este tulburător întrucât dobândirea adevărului prin cunoaștere este alterată, dacă se face în scopul exercitării unei puteri nelegitime și discreționare asupra indivizilor.

Și dacă Sfinxul, abordând legenda într-o cheie ușor parodică, mai poate fi „scuzat”, nefiind o ființă umană, ci un animal bizar (necunoscut de zoologie), ce putem spune despre crima din abația de care ne vorbește Umberto Eco, rezultat al cunoașterii oculte utilizate ca mijloc de putere?

În fond, romanul „Numele Trandafirului” insistă asupra pericolului pe care o cunoaștere transformată în instrument de putere îl poate genera.

De aici și concluzia implicită, dar neechivocă, la care ne invită autorul și, anume, transmiterea cunoașterii către toți și nu „încătușarea” ei în spațiul de manevră al celor inițiați.

De altfel, acest mod de ocultare a cunoașterii și de instrumentalizare a ei prin transformarea în pârghie de putere este o practică socială veche, chiar dacă a purtat în decursul timpului denumiri diferite.

De la „paznicii” templelor antice la promotorii rațiunii de stat, de la cărțile interzise la teoriile elitiste, un întreg „listing” de pre-texte a condimentat justificările cele mai absurde pentru care s-a refuzat în timp accesul la anumite cunoștințe și împosederă cu anumite adevăruri.

Această lume de „umbre” în care navighează doar cei acreditați drept cunoscători este formula perversă, nu doar de statuare a unor inegalități de acces la bunurile societății (cunoașterea fiind prin intermediul sistemului educațional un atare bun), ci și o modalitate de susținere a discreționality ca formă de exercitare a puterii. Mai mult, entități dotate cu diferite competențe le transformă în putere și, mai ales, în putere discreționară, inclusiv prin metoda ocultării cunoștințelor și instaurării monopolului cât privește accesul la ele.

Demersul nostru de decorticare a acestui fenomen nu se cantonează doar în perimetrul unei iterații teoretice, un excurs mai mult sau mai puțin savant în semantica conceptelor de cunoaștere, adevăr, putere.

Dimpotrivă, realitatea societății românești pune astăzi, cu acuitate, în dezbatere problema modului de dobândire, utilizare a cunoașterii, practicarea adevărului public, exercitarea puterii politice și nu numai.

Reluând mitul Sfinxului ca exemplu al tezei că monopolul cunoașterii dobândit prin ocultarea ei și efectul său, de creare de depozitari speciali ai adevărului generează o putere discreționară în mâna celor ce o dețin. Tot astfel, funcționarea statului român este grav afectată de modul în care entități alcătuitoare ale sale promovează asemenea comportamente instituționale cu impact nociv asupra armoniei sociale – obiectiv prioritar și principal al unei structuri statale.

Există instituții publice astăzi în România care ipostaziază acest mod ocult de exercitare a puterii, privilegiind crearea monopolurilor în accesarea informațiilor, a cunoașterii în general și care, totodată, le utilizează într-un interes de putere nedisimulat.

Dacă, prin ipoteză fondatoare, constituirea unei instituții publice este determinată de realizarea unui anumit scop, ceea ce impune și dotarea sa cu atribuții (competențe), în niciun caz nu este acceptabil și trebuie rapid curmată orice tentativă de monopolizare a informației și de utilizare a ei într-o manieră de natură a contraveni scopului constitutiv al instituției publice în cauză.

Competența instituțională și respectarea ei presupun îngrădirea, sub toate formele și prin norme exprese și explicite ale legii, a posibilității instaurării monopolurilor de putere în mecanismele de funcționare ale acestei instituții.

Una din metodele care pot pune la adăpost societatea românească de exercițiul discreționar, abuziv, arbitrar al instituțiilor publice constă în punerea lor de îndată, efectiv și complet sub un control social bine definit.

În absența unui atare control popular realizat în formula democrației reprezentative, cu recunoașterea centralității Parlamentului în efectuarea acestui demers, există un pericol iminent

ca toate aceste instituții să altereze scopul pentru care au fost constituite și să afecteze grav buna funcționalitate a statului român.

Exemplele sunt numeroase, dar interesant din perspectiva legendei antice a Sfinxului este cazul bancherilor de aiurea și din BNR.

Emancipată de „hățurile” ideologice după 1989, banca centrală și-a croit la adăpostul bine manevratului slogan al autonomiei un domeniu de putere și nu de competență.

Nu insist să exemplific diferența între cele două concepte, bizuindu-mă pe faptul că orice cititor ca persoană de bună-credință și minim educată poate să o vadă.

Acest coridor al tentației, de a transforma competența în putere, ne amintim, aici, cu plăcere de lansarea acestei formule de către Voltaire, în Zadig, a fost parcurs relativ repede și chiar dacă prin anii 90 am consemnat răsunătoare eșecuri în misiunile instituționale al BNR, cum ar fi cele privind supravegherea pieței bancare (numeroasele falimente frauduloase stau mărturie în acest sens) totuși, o propagandă subtilă și bine remunerată în media de glorificare a marilor specialiști, a ilumiinaților, a reușit să „sucească” capul indivizilor, convingându-i că eșecul este un succes.

Astfel, s-a clădit mitul Sfinxului în evul tranziției românești într-un domeniu esențial pentru societate, chiar dacă nu atât de spectacular ca cel al justiției, în ajustarea mecanicii fine a raporturilor sociale prin intermediul regulilor de utilizare a economisirii, ca pârghie de stabilitate economică și de dezvoltare investițională.

Acest joc cu „mărgелеle de sticlă” a fost deseori dat pe mâna unor mediocri solemnii, bine machiați cu îngrețoșat strat de

spleen față de ignoranții prea gălăgioși sau chiar revendicativi care își permit să-i acuze de malpraxis, deveniți cu timpul prin „autohirotonisire” preoții cultului modern – *banking*.

Deși au traversat o criză economică fără pierderi materiale personale ci, dimpotrivă, și pe care oricum nu au anticipat-o, și-au permis *post festum* să admonesteze populația țării că s-a îndatorat dincolo de „plapumă”, expresie rudimentară pentru presupusa anvergură lexicală a Sfinxului șef – Guvernatorul BNR.

Cu o aroganță pe care doar lipsa de responsabilitate socială și juridică o poate genera, establishmentul bancar și, desigur, BNR nu face excepție, a uitat resorturile fondatoare ale apariției și dezvoltării sistemului bancar: protejarea și valorificarea economiilor populației, precum și finanțarea economiei.

Deveniți jucători la bursă, bancherii au pus la mezat economiile cetățenilor, jucându-le destinul și îngropându-le pentru totdeauna visurile privind un trai mai bun.

Și dincolo de orice, au cerut imperativ salvarea activelor bancare prin mărirea impozitelor și taxelor, adică diminuând veniturile contribuabililor chemați, a câta oară?, ca armată de sacrificiu să plătească cheltuielile voluptuarii ale jucătorilor bancheri și de a suporta din propriul buzunar excitația adrenalinică pe care au resimțit-o somitățile din bănci.

Cum, însă, legenda Sfinxului nu s-a repetat până la capăt, deși Oedipul modern – cetățeanul statelor devalizate de speculația bancară – a dat răspunsul corect, localizând vinovății și indicând persoanele responsabile, nici aiurea și nici în România nimeni nu și-a cerut scuze pentru „deranjul” planetar cauzat.

În cele mai multe cazuri, „alchimiștii” bancheri au fost recompenși, probabil pentru faptul că i-au „vrăjit” pe diverși guvernanți atunci când i-au determinat să mute cadavrul speculației

financiare de pe strada responsabilității lor, pe bulevardul datoriei publice, pe spatele cocoșat și așa de dări al contribuabililor. Din vremea Greciei Antice se știe că zeii nu pot greși și că, orice s-ar întâmpla, nefericirea erorii și obligația de a o repara sunt ale muritorilor.

Ceea ce însă pare a depăși limitele bunului simț și chiar ale imaginației, așa cum o numea Edgar A. Poe, ca lume alternativă la cea reală, sunt unele „alcătuiuri” (cum aş putea să le numesc altfel) regulamentare privind pe membrii Consiliului de Administrație al BNR, care instituie imunitate absolută în privința răspunderii juridice, în toate formele sale, pentru aceste persoane.

Cum de multă vreme BNR pare un stat în stat, chiar ceva mai mult, un fel de dar instituțional de sorginte transcendentă, devenită un vocal acuzator al instituțiilor caracteristice democrației parlamentare, în frunte, desigur, cu Parlamentul și care cu țâfna unui *macho* de periferie pune la punct guverne, parlamentele, nu am fost deloc surprins de faptul că, deși, în lumea modernă și laică dreptul de a decide este însoțit de obligația de a da socoteală pentru actul întreprins, BNR iese din această schemă.

Pot crede că BNR se bucură, poate, de regimul extrateritorialității în materie jurisdicțională specifică entităților diplomatice.

Poate însă prin măiestria pe care periodic și la momente politice delicate o exersează în domeniul cursului valutar, Sfinxul va fi găsit și aici o explicație mărturisind, inspirând aroma și buchetul ambroziei ce curge din ulcica Drăgășanilor – căci nu, *in vino veritas* – că BNR este controlorul legitim și legitimat al societății românești, iar trăinicia sa la comandă este o dovadă în plus.

În fond, poate durabilitatea unei instituții este dată și de un tip de comportament egal cu sine însuși și „impermeabil” la ideea de bine sau rău, așa cum longevitatea conducătorilor BNR parcă vine să valideze proverbul că schimbarea stăpânilor, bucuria nebunilor, zicală ce pare a fi făcut strălucită carieră pe holurile tăcute ale BNR.

Îmi amintesc că în urmă cu ani, am fost în câteva rânduri în apropierea Sfînxului, un om inteligent, plăcut, datat unui anumit tip de tranzacționism social, și nu doar, specific celor care împrumută culoarea mediului înconjurător și ascund cu grijă expresia propriilor sentimente și gânduri.

Înțelegând repede și fixând bine atributele de putere ale funcției, precum și modalitățile lor de exercitare, el a înveșmântat discursul său în forme cvasi-ritualice, dincolo de valorizarea axiologică banală, amintind prin echivocul formulării și magia gestului de o Pitie, vestitoare a soartei Aheilor în războiul troian.

Refugiindu-se, adesea, în ritual, Sfînxul a evitat cu șiretenie să abordeze frontal nedumeririle, acuzele și supărările oamenilor sărăciți de falimentul băncilor sau al politicilor lor abuzive și de o blamabilă cupiditate.

Multe bănci s-au prăbușit în anii 90 în România, dar Sfînxul plutea apeironic, cum spunea Anaximandru deasupra pieței bancare și procedând ca Artemis săgeta mortal pe toți Acteonii care îndrăzniseră să-i acuze goliciunea și găunoșenia politicilor de supraveghere.

Când l-am cunoscut într-o altă ipostază, aceea de prim-ministru, „demachiat” de culorile ritualice și pus în fața maselor revoltate de situația lor economică, era deosebit de stingher, albit uneori de frică, nehotărât și servil în fața liderilor de partide care alcătuiau coaliția de guvernare, într-un cuvânt, mi-a apărut ca un slujitor al unui cult, surprins gol pușcă de enoriași.

Atunci, cu mulți ani în urmă, mi-a fost limpede că demiurgul, așa cum *edilul său curul* ce bate toba cu deciziile sale, prin diverse locuri publice îl consideră și îl prezintă, era doar un actor mediocru, care „dezbrăcat” de veșmântul și de rolul regelui, devenise un cetățean oprit la o intersecție a istoriei, derutat de lipsa semafoarelor cu lumină verde, care să îi deschidă doar lui drumul ascensional așteptat.

De când, însă, a devenit un „asociat” al zeului Bachus, mi-am dat seama că talentul mercantil al impozantului Sfinx ar fi mai bine exersat și, deci, îmbogățit, dacă ar părăsi ritualul monetar, care oricum servește astăzi unui zeu mort și s-ar dedica fără supărătoare conflicte de interese (cine știe când îi vor fi imputate) degustărilor de vin, reflectând cu serenitate la îmbunătățirea soiurilor viticole și la ameliorarea impozitării profitului.

Hai noroc!!!

Cuprins

Călătorie în centrul inimii. Radiografia unui sentiment.....	7
Sfinxul.....	23
Impostura ca formă a succesului social?	37
Autoritate și autoritarism	51
O, tempora!...	
<i>Spovedania unui învins?</i>	67
Savanarola și Comisionarul	85
Un posibil post scriptum la statul de drept	
<i>Fragment autobiografic</i>	97
Curajul vorbelor și lașitatea faptelor	109
Idealuri și idoli	
<i>Sau despre dovedirea nevinovăției și încrederea în justiție, ca modalități ale manipulării sociale și ale instrumentării terorii</i>	121
Binele ca răul cel mai mic.....	141

De la hegelianism la herdelianism și înapoi	159
Drepturile omului la micul dejun românesc	177
România de Mâine	
<i>Viitorul construit pe speranță ori pe viziune strategică</i>	197
În loc de bibliografie – AFORISME.....	211